

Rapportage Discriminatie 2020

Gemeente Enschede

Inleiding

Vizier is begin 2020 ontstaan na een fusie van Artikel 1 Overijssel, Meldpunt Discriminatie en Pesten en Ieder1Gelijk. Vizier is werkzaam binnen 53 gemeenten in Oost-Nederland. Wij voeren taken uit die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke antidiscriminatie-voorzieningen (Wga). Onze hoofdtak is het bieden van onafhankelijke ondersteuning aan burgers die discriminatieklachten bij ons melden. Dit doen wij door het bieden van informatie en advies, cliënten ondersteunen bij bemiddeling en bij het voeren van klachtenprocedures en het doen van aangifte. Daarnaast registreren wij de gemelde discriminatie-ervaringen en rapporteren daarover. Naast de voor gemeenten wettelijk vastgelegde taken van klachtbehandeling en registratie van discriminatieklachten richten wij ons nadrukkelijk ook op preventie door het geven van voorlichting, training en gastlessen. Ook doen wij onderzoek naar discriminatie en geven gevraagd en ongevraagd beleidsadvies.

Gemeentelijke Rapportage en landelijke en regionale monitor

Antidiscriminatie-voorzieningen (ADV's) zoals Vizier, het College voor de Rechten van de Mens en de Politie registreren klachten, meldingen, verzoeken om oordelen en aangiftes van discriminatie. Op cijfermatig gebied bieden deze registraties gezamenlijk inzicht in het soort incidenten dat zich voordoet, wie erdoor getroffen worden en op welke plekken dat gebeurt. Informatie die belangrijk is om effectief iets tegen discriminatie te doen.

Vizier maakt deze jaarlijkse, gemeentelijke rapportage voor onze opdrachtgevers, de 53 gemeenten in ons werkgebied in Overijssel, Gelderland Midden en Gelderland Zuid. Zoals de Wet gemeentelijke antidiscriminatie-voorzieningen (Wga) beoogt krijgen gemeenten hiermee informatie over wat hun inwoners aan discriminatie ervaren alsook wat anderen melden over discriminatievoorvallen in hun gemeente. Deze gemeentelijke rapportage van Vizier bevat meer kwalitatieve dan kwantitatieve informatie, met het accent meer op vertellen dan op tellen.

Naast onze gemeentelijke rapportage worden er ook een landelijk rapport en een regionale Monitor gemaakt. Hierin meer informatie over landelijke trends en ontwikkelingen die natuurlijk ook vaak lokaal effect hebben. Opvallend in 2020 waren o.a. discriminatie van Nederlanders met een Chinese achtergrond als gevolg van de uitbraak van het Corona-virus, de demonstraties en het racismedebat van de Black Lives Matter-beweging en discriminatie door de belastingdienst in de Toeslagenaffaire.

In opdracht van de Politie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) wordt het landelijke rapport over discriminatiecijfers geschreven. In dit rapport worden de cijfers van de politie en de ADV's samen gepresenteerd.

Daarnaast zijn in de analyse ook de gegevens betrokken van andere organisaties die discriminatiemeldingen registreren, zoals het College voor de Rechten van de Mens. Dit rapport, opgesteld door Expertisecentrum Art.1, verschijnt in juni 2021, tegelijkertijd met de regionale monitors.

ADV's en politie werken sinds 2013 samen om discriminatiecijfers in deze regionale rapporten op een uniforme en daardoor vergelijkbare manier te presenteren. Over 2020 levert de eenheid Oost Nederland voor de vierde keer zo'n gezamenlijk jaarrapport. Hiervoor werkt Vizier samen met Art.1 Noord Oost Gelderland, Meldpunt Discriminatie Deventer, de Politie en het Openbaar Ministerie.

Let op!

Er kunnen verschillen voorkomen tussen de cijfers uit de bijlage bij de Regiorapportage Oost Nederland en de cijfers die staan in deze gemeenterapportage. De cijfers van de Landelijke rapportage en de Regiorapportage Eenheid Oost zijn namelijk alleen gebaseerd op meldingen gedaan door *inwoners* van de gemeente. In deze Gemeentelijke rapportage nemen wij voor het complete beeld óók de cijfers op van meldingen van inwoners van buiten de gemeente over ervaren discriminatie in uw gemeente en van door Vizier zelf waargenomen incidenten of signalen.

Klachtbehandeling

Mensen die in Enschede discriminatie ervaren, kunnen dit melden bij Vizier (de regionale antidiscrimatievoorziening ADV) of bij de politie. Ook kunnen zij een verzoek tot oordeel indienen bij het College voor de Rechten van de Mens. Vizier, politie en College behandelen en registreren deze klachten, aangiftes en verzoeken.

De klachtbehandeling door Vizier vindt plaats volgens een landelijk vastgestelde richtlijn. Klachtbehandeling kan verschillende gradaties en (opvolgende) fasen betreffen: het bieden van een luisterend oor (uitlaatklep, serieus nemen van een gevoel), het geven van informatie over het verschil tussen ervaren discriminatie en uitsluiting en discriminatie in juridische zin, het adviseren over welke stappen iemand zelf kan zetten, het bieden van empowerment, het bemiddelen tussen melder en wederpartij, het ondersteunen bij een externe klachtprocedure, het vragen van een oordeel bij het College voor de Rechten van de Mens en het ondersteunen bij het doen van aangifte en de mogelijk daaruit voortkomende juridische procedure. De wens en het doel van de melder zijn daarbij in eerste instantie leidend.

Klachten en meldingen geven informatie over situaties die mensen als discriminerend ervaren. Ze bieden echter geen inzicht in hoe vaak dergelijke situaties in de samenleving voorkomen.

Uit onderzoek blijkt dat slechts één op de acht discriminatie-ervaringen ergens wordt gemeld. De gemelde discriminatie-ervaringen vormen dus het spreekwoordelijke topje van de ijsberg waaronder een veelvoud aan niet-gemelde ervaringen ligt verscholen. Klachtgegevens zijn in zekere zin een weergave van meldgedrag: stijgingen of dalingen in het aantal klachten zijn niet noodzakelijk een indicatie van het meer of minder voorkomen van discriminatie-ervaringen, maar kunnen mogelijk (ook) verklaard worden door veranderingen in meldgedrag. Zo kan een campagne die mensen aanspoort om discriminatie te melden, leiden tot een (tijdelijke) stijging van het aantal meldingen. Om inzicht te krijgen in de omvang van situaties die als discriminatie zijn ervaren, is aanvullend onderzoek nodig, zoals enquêtes naar discriminatie-ervaringen.

Bij klachtgegevens speelt ook dat discriminatie-ervaringen subjectief van aard zijn: waar de ene persoon een situatie als discriminerend ervaart, kan een ander een vergelijkbare situatie anders interpreteren. De subjectieve ervaring kan ook afwijken van de objectieve of juridische werkelijkheid; iemand kan discriminatie ervaren en melden, terwijl dat in juridische zin geen discriminatie is. Andersom kan discriminatie plaatsvinden, terwijl betrokkenen dat niet als zodanig ervaren. Dergelijke situaties worden nergens gemeld en blijven daardoor buiten beeld.

Onderzoek

In opdracht van Vizier heeft een student Sociaal-Juridische Dienstverlening onderzoek gedaan naar discriminatie in WhatsApp-buurtpreventiegroepen. Dit onderzoek heeft geleid tot beleidsadvies aan gemeenten. Veel gemeenten faciliteren deze groepen maar hebben geen zicht of controle op wat er in deze groepen gebeurt. Etnisch profileren is een vorm van discriminatie en vormt een reëel risico. Het verdient aanbeveling dat gemeenten maatregelen nemen om discriminatie binnen WhatsApp-buurtpreventiegroepen te voorkomen en te bestrijden.

Discriminatiemeldingen in Enschede, 2020

Klacht van inwoner over voorval in de gemeente	Waarvan corona-gerelateerd	Klacht van inwoner over voorval buiten de gemeente	Waarvan corona-gerelateerd	Klacht van inwoner van andere gemeente over voorval in de gemeente	Waarvan corona-gerelateerd	Eigen waarneming /screening over voorval in de gemeente	Totaal
39	(4)	33	(27)	10	(1)	18	100

Vizier monitort de arbeidsmarkt middels een doorlopend onderzoek naar vacature-websites. Vacatures waar onterecht discriminatoire functie-eisen worden gesteld worden geregistreerd, en middels een speciaal daartoe ontwikkelde brief worden de desbetreffende organisaties aangeschreven, waarbij beïnvloeding van het wervingsbeleid het doel is. In Enschede werden in 2020 in totaal **18** bedrijven en organisaties op deze manier aangeschreven.

Discriminatiemeldingen in Enschede naar Grond en Terrein, 2020

	Geslacht	Godsdienst	Handicap/chronische ziekte	Leeftijd	Levensovertuiging	Nationaliteit	Niet-wettelijke gronden	Ras	Seksuele gerichtheid	Totaal
Terrein										
Arbeidsmarkt			1	1			2	4	1	9
Buurt/Wijk								1	1	2
Collectieve voorzieningen			6	3	1	1	1	2		14
Commerciële dienstverlening	1	2	6				1	6	1	16
Horeca/amusement							1			1
Huisvesting	1		1					2		4
Media/Reclame	1							27		28
Onderwijs								2		2
Openbare ruimte/publiek domein								1		1
Politie/OM/Vreemdelingenpolitie			1				1	2		4
Privésfeer									1	1
Totaal	2	2	15	4	1	1	6	47	4	82

Covid-19

Discriminatie wordt vaak daar ervaren waar mensen elkaar ontmoeten. Tijdens het werk, het uitgaan, het winkelen, het sporten, in de woonomgeving. Al die activiteiten hadden in meer of mindere mate in 2020 te lijden onder de maatregelen in verband met Covid-19. Het lagere aantal meldingen op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt zou daarmee verklaard kunnen worden.

Toch had Corona ook op andere manieren invloed op de meldingscijfers. In Februari zond Radio 10 een voor mensen met een Aziatische achtergrond kwetsend lied uit over Chinezen. Op vele websites voor Aziatische expats en Nederlanders met een Aziatische herkomst werd opgeroepen om massaal je stem te laten horen, wat in Enschede leidde tot **27** extra meldingen van vijandige bejegening op grond van ras op het terrein media/reclame. Deze meldingen zijn gebundeld, en melders zijn daarover geïnformeerd. Ook werd aan hen teruggekoppeld wat er vanuit de landelijke koepelorganisatie Discriminatie.nl aan correspondentie was geweest met Radio 10. Ook zijn zij betrokken gebleven in de gang van zaken rondom de aangifte. Inmiddels is de aangifte daarover geseponneerd, en ook een opgestarte "Artikel 12-procedure", om het OM tot vervolging te dwingen, heeft het helaas niet gehaald.

Los van de klachten over het voornoemde coronalied valt op, dat er in het afgelopen jaar meer "corona-gerelateerde" klachten zijn gemeld. In deze meldingen was sprake van een vijandige bejegening van inwoners op grond van hun Aziatische achtergrond. Ook de op 1 december ingevoerde mondkapjesplicht leidde tot verwarring, omdat de rijksoverheid tegelijkertijd bepaalde groepen chronisch zieken uitsloot van die plicht maar daar vervolgens nauwelijks over communiceerde. Met als gevolg dat mensen de toegang tot zorg of winkels geweigerd werden hoewel ze wel aan de uitzonderingsvoorwaarden voldeden.

In 2020 registreerde Vizier **4** meldingen van inwoners van Enschede over die andere, Corona-gerelateerde voorvallen. Daarnaast was er **1** melding van een Corona-gerelateerde discriminatieklacht, ervaren in Enschede, afkomstig van een inwoner van een andere gemeente.

Casuïstiek

Een Enschedeër werkt voor een groothandel als chauffeur. Daar waar hij vroeger de voorraden in de magazijnen van zijn afnemers plaatste, heeft zijn werkgever in verband met corona ander beleid gemaakt, en dit ook aan de afnemers gecommuniceerd. Voortaan is het de afnemer zelf die de voorraden met een steekwagen het magazijn in brengt, omdat in veel gevallen de Covid-maatregel van de 1,5 meter anders niet gewaarborgd kan worden. Hij komt op bezoek bij een afnemer die daar boos over is en hem probeert te dwingen op de oude wijze te opereren. Dit weigert hij. De afnemer belt vervolgens naar het hoofdkantoor en vertelt het bedrijf dat “die zwarte” niet meer bij hem hoeft langs te komen. De collega die dit aan de telefoon hoort maakt hiervan een verslag en vertelt het aan de melder. Vizier adviseert hem en informeert hem over de wettelijke verplichting die zijn werkgever heeft hem tegen discriminatie te beschermen. Vizier adviseert ook de werkgever. Samen bespreken ze deze kwestie en nemen het besluit om de afnemer mede te delen dat indien hij zich nogmaals zo uitlaat, dat dan de dienstverlening wordt beëindigd, en dat hij ook hun chauffeur maar te accepteren heeft. Melder is erg blij met de ondersteuning en adviezen van Vizier.

Een jonge vrouw van Surinaamse herkomst meldt zich bij Vizier. Zij woont sinds kort in Enschede en heeft iets meegemaakt wat ze nooit eerder heeft ervaren: tijdens een wandeling in het park werd zij door een groep jongeren uitgemaakt voor “zwarte hoer”, ze “moest terug naar haar eigen land” en de groep maakte apengeluiden. Ze was erg geschrokken, maar toen zij een week later in hetzelfde park liep werd zij door een groep jongeren opnieuw zo bejegend en zelfs met kiezelstenen bekogeld. De vrouw wordt door Vizier geadviseerd om hiervan aangifte te doen, en ondersteunt haar daarbij. Daarnaast stelt Vizier voor om de stadsdeelmanager in te schakelen. Hiermee stemt zij in. De stadsdeelmanager wordt geïnformeerd, en in overleg met Vizier wordt besloten het stadstoezicht in het park aan te scherpen. Ook neemt de stadsdeelcoördinator contact op met het slachtoffer, en stelt voor om een directe lijn met haar open te houden. De meldster is heel tevreden over de afhandeling, en geeft aan zich goed gehoord, ondersteund en geadviseerd te voelen.

Een inwonster van Borne meldt bij Vizier dat zij op haar werk in Enschede door een collega wordt gediscrimineerd. Zelf is zij afkomstig uit Iran en daar afgestudeerd als voedingstechnoloog. De collega trekt voortdurend haar kennis in twijfel (ze komt immers uit een “achterlijk land”), saboteert haar werkzaamheden en weigert haar te helpen als meldster met een snijwond de hulp van haar collega inroept. Zij vraagt wat zij kan doen. Vizier adviseert haar allereerst haar collega schriftelijk mede te delen, dat zij zich door haar opstelling gediscrimineerd voelt en dat zij zelf wil inzetten op een goede collegiale samenwerking. Indien de collega hier niet op reageert, kan Vizier haar ondersteunen bij het aanschrijven van haar werkgever. Dit gebeurt vervolgens ook. De werkgever reageert gelukkig positief op haar brief, en nodigt beiden uit voor een gesprek. In dit gesprek maakt de werkgever duidelijk dat hij discriminatie op de werkvloer niet accepteert en dat, indien de collega haar gedrag niet verandert, hij mogelijk zal ingrijpen. Meldster is trots dat zij dit zelf heeft bereikt, geeft aan met de ondersteuning en adviezen blij te zijn, en dat zij het fijn vindt dat ze nu meer weet over haar rechten en plichten in dit voor haar soms nog vreemde land.